

O kuduğum Kitaplar

METİN CELÂL

Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı

Tahir Alangu, *Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı*'nda (Haziran 2010, Yapı Kredi Yay.) kendi deyimiyle "eserlerine her şeyden önce hayatını ve çatışmalarını koyan" bir yazarın hikâyesini anlatıyor. Ömer Seyfettin, bir "klasik". Türk hikâyeciliğinin öncülerinden. "Kısa hikâye"nin kurucularından. Diliyle, anlatımıyla döneminde seçkinleşmiş, öncü olmuş. Günümüzde de eserleri en çok okunan yazarlardan. Hatta en çok okunan hikâyeci de diyebiliriz. Eserleri o kadar çok yayınevinden yayınlanıyor ki takip etmek olanaksız.

Tahir Alangu, 1915'te İstanbul'da doğmuş. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü 1943'te bitirmiş. Birçok lisede, köy enstitüsünde ve yüksekokulda öğretmenlik yapmış. Boğaziçi Üniversitesi'nde halkbilim dersleri vermiş. Şiirleri, eleştirileri, edebiyat, tarih ve halkbilim üzerine yazılan öğrencilik yıllarından başlayarak dergilerde yayımlanmış. Dergilerde, gazetelerde roman ve öykü değerlendirmeleri yazmış, Ömer Seyfettin'in bütün eserlerini baskıya hazırlamış. Asıl katkısını halkbilim dalında yapmış. Masallar, gölge oyunları, destanlar, göçmen folkloru ve bunlarla ilgili kuramsal sorunlar hakkında araştırmalar yapmış. 19 Haziran 1973'te İstanbul'da ölmüş.

Alangu'nun Ömer Seyfettin merakı üniversite yıllarından başlıyor. 36 yıllık kısa hayatına çok iş, çok ürün sığdırmış bu verimli yazarın hayat öyküsünü merak ediyor ama tatmin edici bir kaynak bulamıyor. Bunun üzerine Ömer Seyfettin'in biyografisini yazmaya karar veriyor.

"Hayatın ayrıntıları çoğu zaman yazarlar ve eserler için bir anahtar ödevi görüyor, birçok bulanık noktaları aydınlanması ve anlaşılmasına, yazarın yeniden değerlendirilmesine, eserlerinin daha iyi anlaşılmasına yol açıyordu" görüşüyle yola çıkan Alangu sadece yazarın eserleri, hakkında yazılanlar gibi basılı malzeme ile yetinmemiş. Bir yandan Ömer Seyfettin'den kalan ve yayımlanmamış tüm yazılı malzemeye ulaşmaya çalışmış, diğer yandan yazarın başta ailesi ve arkadaşları olmak üzere yakın çevresinin de tanıklıklarına başvurmuş. Yani, iyi bir biyografi yazımında ne yapılması gerekiyorsa onları yapmış.

Ömer Seyfettin 1884 yılında Gönen'de

(Balıkesir) doğmuş. Öğrenimine Gönen'de bir mahalle mektebinde başlamış. Yüzbaşı rütbesi taşıyan babasının tayini ile İnebolu ve Ayançık'tan sonra İstanbul'a gelmişler. Edirne ve İstanbul'da askeri eğitim almış. Piyade asteğmeni rütbesiyle, Kuşadası'nda görev yapmış. İzmir Jandarma Okulu'na öğretmen olarak atanınca edebiyat ortamlarına girmiş, arkadaşlar edinmiş. Alangu, Batı kültürünü iyi bilen Baha Tevfik'in Ömer Seyfettin'in üzerinde önemli etkisi olduğunu yazıyor. Bu dönemlerde daha çok takma isimle şiirler yayımlanan Ömer Seyfettin 1909'da Selanik Üçüncü Ordu'da görevlendirilince düzyazıya yöneliyor. Balkan Savaşı başlayınca kapanan *Genç Kalemler* dergisinin yazı kurulunda yer alıyor, başyazar yazıyor.

Yeniden orduya çağrılan Ömer Seyfettin, Yanya Kuşatması'nda esir düşüyor. Nafilyon'da geçen bir yıllık esaret sırasında hikâyeler yazıyor. Hikâyeleri *Türk Yurdu*'nda yayımlanıyor. 1913'te esirlikten kurtulup İstanbul'a dönüyor. Babiâli Basını'na katılıyor. Daha sonra askerlikten ayrılmış, yazarlık ve öğretmenlik yapmış. Türkçü düşüncenin sözcülüğünü de yazar yazıyor. 1914 yılında Kabataş Sultanisi'nde öğretmenlik görevine başlamış ve bu görevini 1920'de ölümüne kadar sürdürmüştür. Öğretmenlik dönemi yazılarının da en verimli zamanı olmuş. Bu dönemde 10 kitapta yayımlanan 125 hikâye yazmış.

Alangu, Ömer Seyfettin'in eserlerini anlamak için onun yaşadığı dönemi de iyi bilmek gerektiği düşüncesinde. 20. yüzyı-

Ömer Seyfettin Edirne Askeri İdadisi'ni bitirdiği yıl (1899). En üstte ise eşi Çalibe Hanım ve kızı Güner ile (15 Ocak 1918, aile arşivinden).

lin ilk yirmi yılında bir yandan Osmanlı İmparatorluğu çözüldükten diğer yandan sürekli savaşlar yaşanıyor. Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşları art arda geliyor. Ömer Seyfettin bu dönemde yaşamış ve yaşadıklarını hikâyelerine yansıtıyor. Alangu, Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin kaynağının sürekli tuttuğu günlükleri olduğuna dikkati çekiyor. Bazı günlük sayfaları pek değişikliğe uğramadan hikâye haline almış.

Ömer Seyfettin'in hayatında İttihat ve Terakki Fırkası'nın ve Ziya Gökalp'in önemli bir yeri var. "Yeni Lisan", "Milli Edebiyat" gibi anlayışları birlikte oluşturmuşlar. Ömer Seyfettin, partinin ilkelerine uyan yazıyor, hikâyeler yazmış. Parti organlarında, yayınlarında görev almış. Gökalp'in ortaya attığı Türkçü görüşleri, Türk Dili'nin anlaşılmasını savunmuş, bu yolda ürünler vermiş. İmparatorluğun çöktüğü, milliyetçilik akımlarının tüm dünyada kabul görüp yeni devletlerin oluştuğu bir dönemde Ömer Seyfettin'in ülkenin geleceğini Türkçü akımlarda görmesini, Türkçüye sanılmasını garipselemek gerek. Çünkü en öncü anlayış milliyetçi akımlar. O dönemde geliştirilen görüşlerin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kaynaklık ettiği de bir gerçek. Genç yaşta ölmeyen Cumhuriyet döneminde de yaşasaydı nasıl bir siyasi tavrı olurdu merak etmemek elde değil.

Tahir Alangu'nun yazımı 25 yıl süren, ilk baskısı 1968'de yapılan 509 sayfalık esere Ömer Seyfettin'in hayat öyküsünü en küçük ayrıntılarıyla aydınlatmaya çalışıyor. Üstelik bu işi akıcı bir anlatımla yapıyor. Belki adında belirtildiği gibi bir roman olarak okunamaz ama keyifle ve merakla okuduğumu, hem Ömer Seyfettin hem de 1900'lerin Türkiye'si hakkında çok şey öğrendiğimi belirtmeliyim.

AKLIMDAKİ YILAN

Hatice Meryem "proje kitap"lar yazmayı, bir konunun, olgunun üzerine gidip onu enine boyuna incelemeyi, didiklemeyle sever. İkinci hikâye kitabı *Sinek Kadar Kocam Olsun Başımda Bulunsa*'da "birinin kansı olma hallerini" anlatmıştı. *Aklımdayı Yılan*'da (Haziran 2010, İletişim Yay.) annelik hallerini ele almış. Kitabın arka kapığında belirtildiği gibi "Mükemmel annelik, geleneksel annelik, modern annelik, kentte ve köyde annelik, tek başına annelik... Bir mevki, bir mertebe, bir çaba olarak annelik... Bir masumiyet formu olarak annelik... Cinselliğe karşı bir zırh olarak annelik... Ve annelerden kızlarına devrolan miras..." ele aldığı konulardan.

Hatice Meryem, kadının anneliğe evril-

mesini günümüz kadınının bakış açısını yansıtarak, günümüzde olaylarla anlatıyor. Doğumla birlikte kadın başkalaşır ve her dönülmeyen bir biçimde yeni kimliğini sahipleniyor, o artık her şeyden önce "anne"dir. Çocuğunu besleyecek, büyütecek, koruyacak, kollayacak tek insan. İlk hikâyede belirttiği gibi "seycircisi tek, bileti bedava, gösterimi ömür boyu sürecektir vasat bir oyunun yegâne yıldızı olmaktır(r) annelik." Ama burada kalmıyor Hatice Meryem, "doğuran mı büyüten mi annedir," sorusunu da tekrar ele alıyor. Eski bir seks filmi yıldızının anne olunca geçmişinin üzerine nasıl sünger çekip tamamen unuttuğunun da... Sonuçta büyükannelerle kızların ilişkisine dek varıyor.

Annelik, anne - kız ilişkisi tabii ki yeni konular değil. Ama her zaman, her dönem değişen dünya ve ilişkilerle tekrar ele alınıp değerlendirilmesi gereken temalar. Hatice Meryem *Aklımdayı Yılan*'da annelik hallerini tekrar ele alırken hem günümüzden bir bakışta bu olguya taze bir yaklaşım getiriyor hem de dili ve anlatımıyla farkını koyuyor. Hatice Meryem'in bir dost meclisinde dile getirilen bir öyküyü anlatır gibi birinci şahıs ağzından ve mizahın kıyısında dolaşan bir anlatımı var. En trajik, en üzücü konularda bile bu dil okuru ferahlatan, dışardan bakıp sorgulamasını sağlayan bir unsur oluyor. Aynı zamanda komik gibi görünen olayların altında gizli trajediye de dikkat etmemizi sağlıyor.

YENİYAZI

Gökhan Arslan, Cihan Duman gibi genç kuşak edebiyatçıların yayınladığı *Yeni Yazı* altıncı sayısına ulaşmış. Yaz aylarını kapsayacak, dergi hazırlayıcılara bir soluklanma olanağı verecek, önekilere göre oylumlu altıncı sayı ile birinci yılı da tamamlaştılar. 2000'li yıllar edebiyat dergiliği açısından yeniden doğuş dönemi sayılabilir. 2000'li yılların şair ve yazarları atak ve girişimci bir ruhla Türkiye'nin her yanında yüzlerce dergi yayınlıyor. Ama bunların çoğu dolaşma gi-remiyor ya da dikkati çekecek, okunacak nitelikte değil. *Yeni Yazı*'nın farkı da burada. Hem genç kuşağın şiir ve öykülerinin en yeni örneklerini okuyorsunuz hem de onların Türk ve dünya edebiyatına bakışlarını yansıtan çalışmalarını, iyi koterilmiş çerçeve ve atölye başlıklı dosyalarını... *Yeni Yazı* bu niteliklerini kaybetmez, yaz sığından kuvvetlenmiş olarak çıkarsa, sürekli izleyeceğim bir dergi olacak. Tavsiye ediyorum. ■

